

Nieuwsbrief
Jaargang
08

Nummer
24

September 2016

NIEUWSBRIEF JOE ENGLISH, KUNSTSCHILDER

Beste kunstvriend,

De korte periode dat Joe English in dienst was van de Artistieke Afdeling (A.A.) van het Belgisch leger, werd door de schrijver van zijn eerste biografie geminimaliseerd. De schilderijen en tekeningen die hij als kunstschilder-frontsoldaat maakte voor de A.A., pasten niet in het heldenhulde-profiel dat het *"Komiteit der Bedevaarten naar de graven van den IJzer"* over hem wilde verspreiden. In het bewonderingsproza paste slechts één paragraaf: "*Tenslotte, na veel pogingen van invloedrijke vrienden, kreeg Joe er toegang… Lang zou Joe er niet vertoeven… Begin Augustus 1918 kreeg hij hevige krampen in den buik."* Mythen en vooroordelen leiden dan ook een taai leven. Pas 90 jaar later in 2008 werd gedeeltelijk komaf gemaakt met deze mythologisering. Met medewerking van de vzw IJzertorenmuseum verschenen twee publicaties waarin het werk van Joe, gemaakt in Veurne tijdens WO I, de nodige aandacht kreeg.

Paul C. De Baere gaf kunsthistorische toelichting bij de werken die gegroepeerd werden onder de noemer ***"de Mystische Stad Veurne"***. Het imago dat Joe werd aangemeten werd gecorrigeerd door Luc Vandeweyer op basis van onderzoek in het archief van het Belgisch leger en van het Letterenhuis.

In de drie opeenvolgende afleveringen van ons verhaal over Joe en de A. A. publiceerden wij originele documenten die een aanvulling zijn bij de bovenvermelde auteurs. Als besluit van onze trilogie formuleren wij een onderzoeksvraag, die een nieuw licht kan werpen op het werk van Joe en de andere frontkunstenaars. In welke mate konden zij gebruik maken van de toenmalige fotografische dienst van het Belgisch leger? Deze was gevestigd in Veurne en Poperinge vanaf 1917 ! Kan dit mogelijk een interessant thema zijn voor een frontkunsttentoonstelling in 2018, 100 jaar na Joe's overlijden? Over de fotograaf, als dienstmaagd of heer van de kunstschilder, complementair of concurrentieel, elkaar aanvullend of wedijverend?

Piet De Baere Co English

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:

Joe English, Kunstschilder vzw
Vuldersreitje 2, 8000 Brugge
www.joe-english-kunstschilder.be

In dit nummer

Joe English en de "Artistieke Afdeling" (slot)

7. kunstschilder van de A.A. in Veurne

8. Joe dankt M.E. Belpaire met een portret

9. Heldenhulde voor adjudant Leo Smits

10. Het Belgisch Leger waardeert Joe's werk postuum

11. Maatschappelijke betekenis van de Frontkunstenaars

12. Fotografie en schilderkunst

Bibliografie en aantekeningen

Hedendaagse waardering voor de oorlogsschilders

Joe English en de “Artistieke Afdeling” van het Belgisch leger (deel 3, slot)

Piet De Baere

Laat ons eerst de rode draad van ons verhaal terug opnemen. In april 1917 deed Joe zijn aanvraag om deel uit te maken van de kunstafdeling van het Belgische leger (deel 1). Dank zij de tussenkomst van Mevrouw Belpaire, letterkundige, bij koning Albert 1 en bij koningin Elisabeth met de steun van Emile Claus, kunstschilder, werd Joe begin oktober ’17 lid van de Artistieke Afdeling bij het Belgisch leger (deel 2).

Achter het IJzerfront in het onbezette België heerste er in die tijd een eerder waakzame rust. Dit in tegenstelling tot wat zich terzelfdertijd afspeelde op het internationale front. De modderzee van Passendale was de bondgenoot van de Duitsers bij de derde slag om Ieper. Langs de kant van de Britten vielen veel slachtoffers bij de Ierse divisies. Door de modder in de IJzervlakte bleven de frontsoldaten in de Belgische sectoren gelukkig gespaard. Maar in de loop van het jaar 1917 kwam er bij de Vlaamse frontsoldaten een bewustwording die later de Frontbeweging werd genoemd. In het bezette België verkreeg de Raad van Vlaanderen ondertussen vanwege de Duitse bezetter een akkoord tot de vernederlandsing van de Gentse Hogeschool.

Tegen deze complexe historische achtergrond in bezet en onbezet België werd Joe kunstschilder van de “Section Artistique” met standplaats in Veurne. In dit derde (slot)deel krijgen wij een beter zicht op het laatste jaar van zijn leven aan de hand van originele documenten. Hieruit mogen we besluiten dat Joe erkend en gewaardeerd werd als kunstschilder door de oversten van het Belgisch leger.

7. Kunstschilder van de A.A. in Veurne

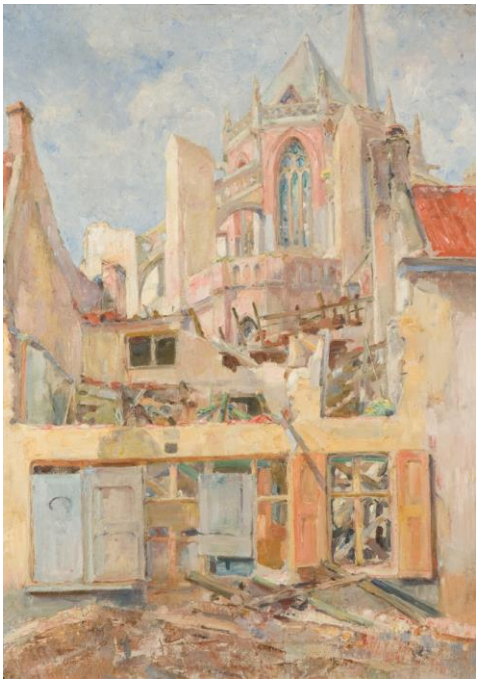
Tussen 1902 en 1904 kon Joe aan de Academie van Antwerpen zijn opleiding tot kunstschilder combineren met zijn legerdienst, onder het statuut van “universitair”. Het Belgisch leger was immers geïnteresseerd in kunstenaars die hun militaire dienst deden. Naast de tussenkomsten van Belpaire en Claus speelde deze factor ook mee in Joe’s benoeming bij de A.A. Toch had het leger bij het uitbreken van WO I geen eigen kunstenaarsafdeling zoals de Fransen en de Britten. Pas in 1916 werd door tussenkomst van koningin Elisabeth rond kunstschilder Bastien een officieel korps gevormd van tekenaars en schilders. Aanvankelijk was deze kunstafdeling een administratief onderdeel van het hoofdkwartier van het Belgisch leger (GQG = Grand Quartier Général) gevestigd in De Panne met als oversten Seligmann en Horlait.

> ***Monsieur,***
>
> ***Vos oeuvres sont accepteés pour le Salon de l’armée mais pour être exposées Vous devez m’envoyer, par retour du courrier, une déclaration conforme à l’art. 3°, des O.J. du 16 novbre 1916. Engagement d’honneur attestant que vos oeuvres ont été faites au front avec votre nom, adresse, titres et prix de vente des oeuvres.***
>
> ***Le Lieutenant***
> ***HORLAIT,***
> ***B 159***

Met dit niet gedateerde handgeschreven briefje liet Luitenant Horlait, die de militaire verantwoordelijke was van de Artistieke Afdeling aan Joe weten dat zijn inzendingen aanvaard werden voor het militaire Salon. Maar hij moest dringend nog bijkomende informatie bezorgen om ze tentoon te stellen. Namelijk naam, adres, titel van het werk en kostprijs. Waarschijnlijk ging het om de tentoonstelling van begin 1917 in De Panne en later in Le Hâvre.

Wat moesten deze kunstenaars doen aan het Front? Hun opdracht was documentair drievoudig: het vastleggen van de aangerichte schade aan de gebouwen (de ruïnes), het in beeld brengen van de verwoestingen in het

landschap, en het portretteren van de Belgische militairen (27). Daardoor komt het dat het werk van de leden van de A.A. zelden krijgsverrichtingen, gekwetsten of doden visualiseren zoals bijvoorbeeld bij de Duitse expressionisten. Opvallend is dat de miserie van de bevolking en de frontsoldaten niet expliciet aan bod komt. Daar zij een militaire en documentaire opdracht kregen is er wel materiële verwoesting maar geen lichamelijk of psychisch lijden in de voorstellingen. Ook geen uitdrukkelijk protest tegen de oorlog, want dat zou niet aanvaard worden door hun oversten. In die zin was hun werk kunstzinnig complementair aan de opdracht die architect Dhuicque reeds in 1915 kreeg van de Belgische regering. Hij moest een fotografische en architecturale inventaris maken van de monumenten en de kunstvoorwerpen in het Belgische oorlogsgebied (28).

Veurne Sint Walburgakerk en achtergevel van Die Nobele Rose. olieverf op doek, 1917-18, Joe E. (Stadsarchief Veurne)

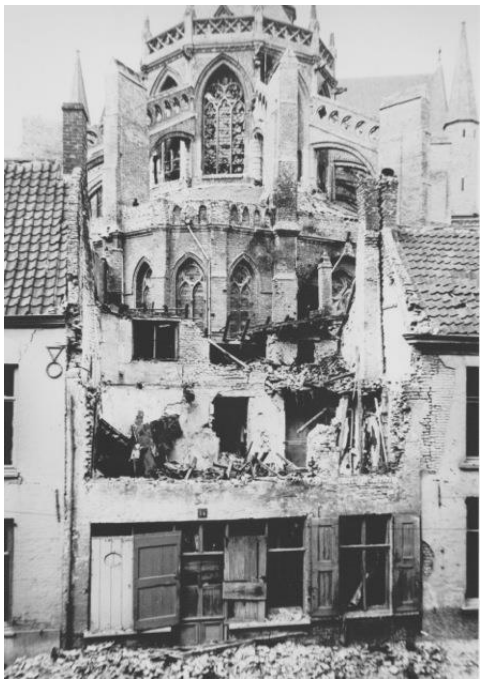

Foto Dhuicque

Bij zijn benoeming veranderde het officiële adres van Joe naar de “Section artistique de l’armée La Panne”. Maar omwille van de onrustige sfeer in De Panne bekwam hij de toelating om toch verder in Veurne, “Section artistique collège Furnes”, te blijven wonen en werken. In het college behield hij zijn eigen werkkamer en bleef hij in contact met zijn vele vrienden en kennissen.

Hoe komt het dat vele van de werken die Joe in Veurne schilderde zo fotografisch correct zijn? Belpaire gaf er een literaire omschrijving van: “mystisch”. Vandaar dat Joe’s werk over Veurne ook “de Mystische Stad” genoemd werd. Men verwees daarbij zowel naar de verlatenheid van de stad Veurne zonder bewoners als naar een veronderstelde mystieke aanleg in Joe’s persoonlijkheid. Beide klinken plausibel. Onze hypothese is echter dat Joe kon samenwerken met de fotografen van de “Section photographique de l’armée” die van uit Veurne werkten. Vanaf mei 1917 was de A.A. een onderdeel geworden van de fotografische dienst van het leger met standplaatsen in Poperinge en Veurne. Joe kon waarschijnlijk beschikken over hun beeldmateriaal om zijn documentaire taak als kunstschilder te vervullen. Het is een dimensie in het oeuvre van Joe die tot nu toe nog niet werd bestudeerd en waarvoor nog geen schriftelijke bewijzen werden gevonden. Alleen de beelden spreken en brengen ons tot deze hypothese.

Spaans Kwartier en huizenrij Markt, Veurne. / aquarel Joe E. (privé bezit)

prentbriefkaart, 1910

Nog een probleemstelling die verder onderzoek verdient is de vraag welke werken Joe maakte voor de A.A. in Veurne. Tot nu vonden we geen lijst van schilderijen die hij maakte in opdracht van het leger. Welke concrete opdrachten kreeg hij, moest hij rapporteren, of had hij als kunstenaar ‘Carte blanche’ ? Het is moeilijk uit te maken welke van de werken officieel “documentair” waren.

Het oorlogsoeuvre van Joe, “architectuurstukken” genoemd(= stadsgezichten en gebouwen)(38), omvat volgens het onderzoek van Paul C. De Baere, zeker 83 werken gespreid over 4 jaar. Hoeveel van deze waren gemaakt voor de A.A.? Zijn productietijd voor de A.A. liep van oktober 1917 tot augustus 1918. Maar hij kreeg verlof in februari ’18 en ging voor een drietal weken naar Engeland. Reeds in augustus werd hij dodelijk ziek. Tijdens die 9 à 10 maanden zou hij bij benadering een twintigtal architectuurstukken getekend en geschilderd hebben, in houtskool of aquarel op papier en met olieverf op doek. Daarnaast tekende en schilderde hij heel wat portretten van militairen die hij mocht verkopen aan hen.

Ambachtstraatje (nu Handboogstraat) Veurne./ aquarel Joe E. (privé bezit)

prentbriefkaart

Af en toe duikt er nog oorlogswerk op welke bij de inventarisatie van 1972-74 niet bekend was. In vorige nieuwsbrieven signaleerden wij bijvoorbeeld de ontdekking van het getekende portret van Henri Dupont (Nbr. 16), van het hallucinante schilderij "De gezant uit het dodenrijk" (Nbr. 22) en het idyllische "Achter het IJzerfront (Nbr. 22 en Filliaert p.41).

8. Joe dankt M.E. Belpaire met een portret

Geregeld ontmoetten Joe en mevrouw Belpaire elkaar in de Panne o.a. in functie van de tentoonstellingen die werden ingericht door de *Belgische Standaard* en door de *Artistieke Afdeling*. Zij bewonderde de werken die hij maakte over Veurne.

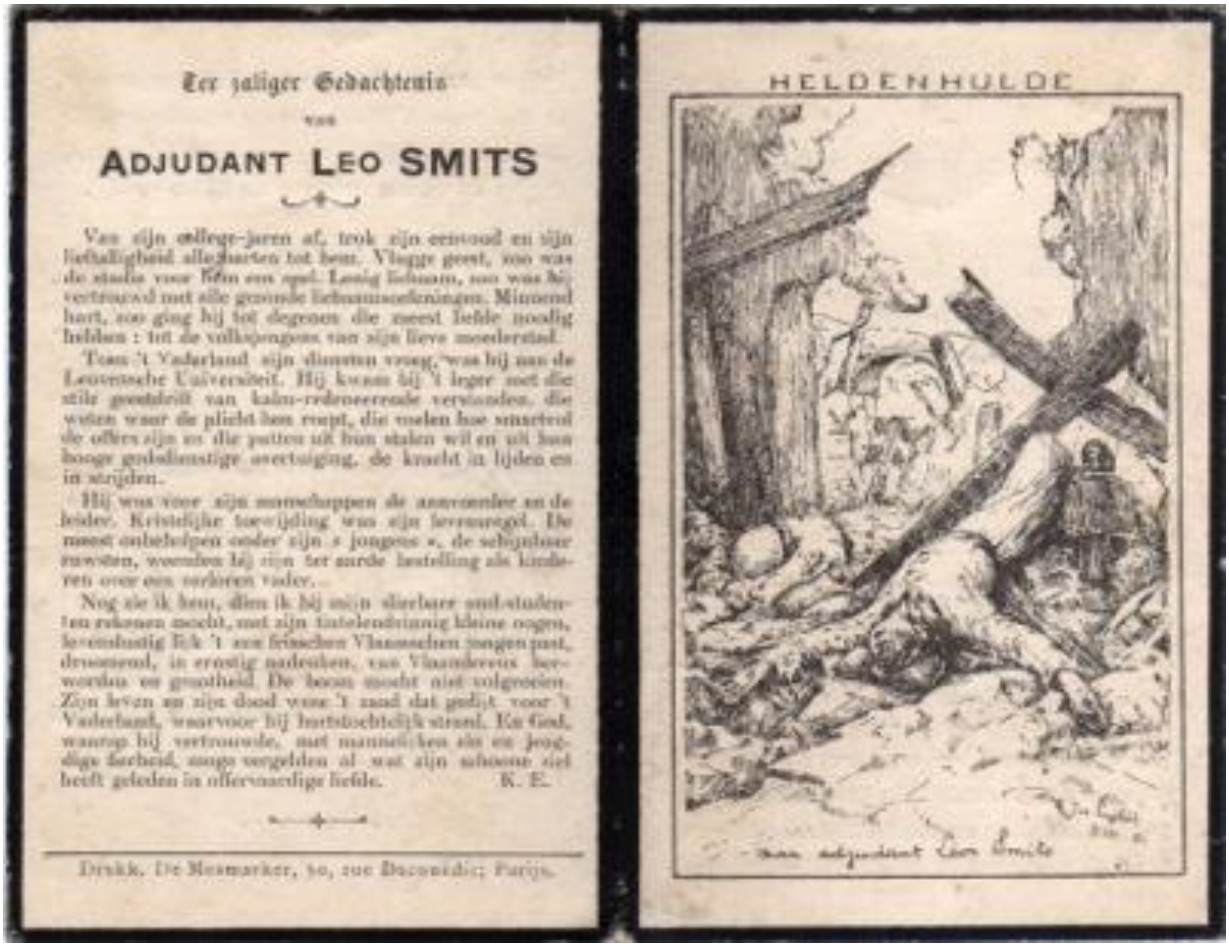
> ***"Zou ik er niet mogen van spreken, ik die een zijner boeiendste panelen bezit – die 'Mystieke Stad' waarin hij heel de poëzie zijner ziel had gelegd? – Niet verwoest, maar bedreigd is het stille Veurne… een wemeling van kleur is het doek… Veel heeft de onvermoeide artist in het geteisterde Veurne geschilderd; hij was vertrouwd geworden met het innigste van dit terugtrekkende steedje, had zijn mystieke ziel doorpeild, het geheim zijner bekoring geroofd en blootgelegd – O ! zo delicaat en bescheiden- in zijn doeken … "*** **(30)**

Marie Elisabeth Belpaire, olieverf op doek, 1917-18, Joe English (Museum a/d IJzer)

Als dank voor haar kunstzinnige waardering en haar tussenkomst bij koning Albert portretteerde Joe M.E. Belpaire (in het najaar van 1917 of voorjaar '18). Het olieverfschilderij op doek kreeg lange tijd een verkeerde titel *"Portret van Marie Dinnewet, zijn moeder, een gaaf jeugdwerk van de kunstenaar"* (31). Nochtans staat er achteraan op de lijst geschreven dat het om ***"de moeder van de soldaten"*** gaat zoals Mevr. Belpaire dikwijls genoemd werd in De Panne. Het is duidelijk dat Joe als lid van de A.A. voor dit mooie portret kon beschikken over degelijk materiaal: doek, olieverf en borstels. Zij wordt afgebeeld rustend in een gemakkelijke stoel voor een grote wandspiegel. Als oudere dame is zij in het zwart gekleed en haar hoofd wordt weerspiegeld met als leuk detail: Joe signeerde het werk in de linker benedenhoek van de spiegel als teken van wederzijdse waardering.

Naast degelijk schildersmateriaal beschikten de leden van de A.A. over hun eigen tijdsbesteding. Daardoor kon hij ook niet-documentaire schilderijen maken en zijn tekentalent verder 'ten dienst' stellen voor wie beroep op hem deed. Zo vroeg mevrouw Belpaire hem om een *"tekening te maken in den aard van dat van de gebroeders Van Raemdonck"*, toen Leo Smits sneuvelde bij Diksmuide op 27 oktober 1917. Adjudant Smits was priester en neef van haar Antwerpse vriendin Hilda Ram. Joe leerde hem kennen als een begaafd tekenaar toen hij eveneens deelnam aan de tekenwedstrijd van de *Belgische Standaard* in 1915.

Ter zaliger Gedachtenis

van

ADJUDANT LEO SMITS

Van zijn college-jaren af, trok zijn eenvoud en zijn liefhebberij alle harten tot hem. Vlugge geest, zoo was de studie voor hem een spel. Lenig lichaam, zoo was hij vertrouwd met alle gezonde lichaamsoefeningen. Minzaam hart, zoo ging hij tot degenen die meest liefde noodig hebben : tot de volkswijken van zijn lieve moederstad.

Toen 't Vaderland zijn dienaars vroeg, was hij aan de Leuvensche Universiteit. Hij kwam bij 't leger met die stille geestdrift van kalm-redeneerende vrienden, die weten waar de plicht hen roept, die voelen hoe smartend de offers zijn en die putten uit hun staken wil en uit hun hooge godsdienstige overtuiging, de kracht in lijden en in strijden.

Hij was voor zijn manschappen de aanvoerder en de leider. Kristelijke toewijding was zijn levensregel. De meest onbeholpen onder zijn « jongens », de schijnbaar ruwsten, wendden bij zijn ter aarde bestelling als kinderen over een verloren vader.

Nog zie ik hem, dien ik bij mijn dierbare studenten rekenen mocht, met zijn tintelendvinnig kleine oogen, levendig lijk 't een frischen Vlaamschen jongen past, droomend, in ernstig nadenken, van Vlaanderens herwording en grootheid. De boom mocht niet volgroeien. Zijn leven en zijn dood voor 't zaad dat gedijt voor 't Vaderland, waarvoor hij heldhaftelijk streed. En God, waarop hij vertrouwde, met mannelijken ijver en jeugdige fierheid, zoogo vergelden al wat zijn schoone ziel heeft geleden in offervaardige liefde.

K. E.

Drukk. De Rosmarker, 30, rue Decrès, Paris.

HELDENHULDE

Gedachtenisprentje adj. Leo Smits, 1917, tekening Joe E.

Het gedachtenisprentje werd uitgegeven als "Heldenhulde" met op p.1 Joe's tekening, een zes-strofig gedicht van M.E. Belpaire op p.2 en 3 en een korte levensschets door aalmoezenier Karel Elebaers, p.4. Naar opzet en stijl vertoont het verwantschap met de "Broederliefde" voor de hulde aan de gebroeders Van Raemdonck, op vraag van Clemens De Landtsheer en Oscar Dambre.

10. Het Belgisch leger waardeert Joe's werk postuum

Reeds in de loop van 1918 werd voorzien dat na de Grote Oorlog, in de frontzone aan de IJzer en in het licht heuvelachtige gebied bij Ieper 'de grote kuis' zou moeten beginnen. Overal lagen rollen prikkeldraad, kapotte passerelles en tonnen oorlogstuig: geweren, helmen, kanonnen enz. De grond lag dik van de granaatscherven, koperen granaatkoppen, hulzen, geweer-en mitrailleurkogels.

Er werd een wedstrijd ingericht door de legeroverheid en de leden van de Artistieke afdeling kregen als opdracht een affiche te ontwerpen die de bewoners in de onbezette Westhoek moesten waarschuwen voorzichtig om te gaan met niet-ontplofte granaten. "Het totaal aantal granaten dat in WO I na het afvuren niet ontplofte is gewoon fenomenaal. Historici spreken van liefst 25 à 30 procent van de zowat 1 miljard afgeschoten projectielen !"(32)

De ontwerpen van de deelnemers moesten ingediend worden tegen 1 juli 1918. De eerste prijs bestond er in dat de tweetalige affiche zou verspreid worden en dat de winnaar een geldsom kreeg van 100frank. Joe nam deel aan de wedstrijd en diende tijdig zijn tekening in. Drie deelnemers waren echter nog niet klaar… daarom werd de einddatum uitgesteld. Daardoor heeft Joe de uitslag van deze wedstrijd niet kunnen meemaken en niet geweten dat zijn ontwerp werd bekroond met de eerste prijs! Een van de andere deelnemers was zijn stads- en studiegenoot Achiel Van Sassenbroeck, zijn inzending werd eveneens gedrukt en verspreid.

Affiche: ***Gevaar der ontplofbare voorwerpen***, 1918, ontwerptekening Joe E.

Joe deed zijn beklag in een brief aan Rosa Van Can in Londen over de gang van zaken in deze wedstrijd en was teleurgesteld:

> ***"Over twee maanden werd er een concours gehouden tusschen ons section. Men vroeg ons een affiche dat dienen moest om de landbouwbevolking te waarschuwen tegen 't gevaar dat er bestaat in 't oprapen van obussen. 1 july moesten onze werken ingeleverd worden. 'k weet nu dat mijn ontwerp 't meeste bijval had. Maar ze wilden nog geen uitspraak doen omdat er drie geen project hadden ingediend. Ze wachten nu op die drie hun werk. 'k Vind het toch niet juist. Nu die al weten wat de andere maakten, kwamen ze nu 't hunne beginnen. Neen 't is niet eerlijk en toch zwijg ik maar voor 't best. Men heeft immers met militairen te doen en die draaien dat al naar hun gedacht en wil. Met reclameren kan ik meer kwaad dan goed doen. Als er uitslag is laat ik het u weten. 't Aangenomene ontwerp krijgt 100 fr… _ _ _ _ _ _ _ Hoe dat het zit, we zijn hier zo dom als de reste, we weten van niets. Daarmee wens ik nog alle avonden dat de wereld zou vergaan in den nacht. 'k Denk dat dit maar alleen een einde kan stellen aan de warboel van 't menschdom.***
> ***Vele vele groeten . "***

Dit briefje is één van de laatste eigenhandig geschreven documenten van Joe. Hij gaat niet akkoord met het verloop van de tekenwedstrijd in de Artistieke Afdeling en verlangt naar het einde van de oorlog. Enkele weken later overlijdt hij op 30 augustus 1918 en … **zijn affiche wordt bekroond en verspreid.**

11. Maatschappelijke betekenis van de Frontkunstenaars

In haar recente masterscriptie toonde **Jeanne Vauterin** aan dat na WO I vooral het grafische oeuvre van Joe English bekendheid behield, in zoverre het bruikbaar was in het kader van de IJzerbedevaarten(39). Verder onderzoek zou kunnen aantonen dat tijdens het interbellum Joe's oorlogstekeningen ook overgenomen werden in de vele ontwerpen voor de vlaggen van de katholieke Vlaamse verenigingen en van de Vlaamse groeperingen van oudstrijders (VOS) in tientallen steden en gemeenten.
Pas vanaf 1964 werd door wetenschappelijk onderzoek van o.a. **Luc Schepens** het maatschappelijk belang aangetoond van de frontkunst (40). Joe en zijn collega's bereikten tijdens WO I met hun tentoonstellingen van schilderijen en tekeningen ook de gewone laaggeletterde frontsoldaat. Omdat ze in de kantines en feestzalen gekoppeld werden aan lezingen, concerten en toneelopvoeringen in soms heel primitieve omstandigheden. Hun belangstelling werd gewekt van hoog tot laag, zij leerden genieten van kunst. Deze kunstenaars hielden dan ook rekening met hun publiek en stonden meestal persoonlijk ter beschikking. In één woord: zij effenden de weg voor de 'democratisering' van de kunst. In die maatschappelijke betekenis waren de frontkunstenaars in wezen avantgardistisch.

Ooststraat, foto uit: *Veurne door de eeuwen heen*, 2016, p.121, Bauwens Jacques./

olieverf op doek, 1917-18 Joe E. (Stadsarchief Veurne)

12. Fotografie en schilderkunst

Joe werkte het laatste jaar van zijn leven als frontsoldaat-kunstschilder voor de Artistieke Afdeling van het Belgisch leger. Zoals bij meerdere van zijn collega's werd dit oorlogswerk vergeten, daar men de A.A. opdoekte bij het einde van WO I. Uitzonderingen die bekend bleven waren Alfred Bastien met het *IJzerpanorama*, figuren zoals de illustrator James Thiriar en de Bruggeling Achiel Van Sassenbroeck die na de oorlog nog een lange loopbaan als kunstschilder kenden.

De schilderkunst aan het IJzerfront had niet alleen een documentair karakter maar was haar tijd vooruit door haar democratiserende functie. Kunst door en voor de gewone soldaat. Niet zozeer avantgardistisch in stijl maar wel een breuk met de elitaire kunst van vòòr WO I. Toegankelijk voor het grote publiek en voor iedereen die talent had. De projecten van Gone-West (W.Vl.) spelen er dankbaar op in.

In welke mate gebruikten Joe en zijn collega's de fotografie als ondersteuning voor hun werk? Zij werkten niet alleen in situ maar ook in hun min of meer geïmproviseerde ateliers, in klaslokalen, kelders, redoutes en

barakken. Aan de hand van hun schetsboeken en … foto's ! Zouden er nog negatieven, foto's of glasplaten te vinden zijn, waarmee men kan aantonen dat ze door de frontschilders gebruikt werden als visuele geheugensteun? Is dat een goed idee voor een kunst-fotografische tentoonstelling in 2018?

Bibliografie en aantekeningen (bij deel 3, slot)

(27) Hellens F., in : *Nos Héros morts pour la patrie*, 1920, p.306-314, *Les artistes et les écrivains au front*.
Filliaert Luc, *De Groote oorlog op doek*. Academia Press, 2016, 144 blz. Een handleiding bij de tentoonstelling in het Belevingscentrum van Nieuwpoort, juni 2016 tot juni 2017.
De Munck Luc, *De artistieke contacten van Koningin Elisabeth 1914-1918*. De Panne, 2016, 50 blz. Over de naar het buitenland gevluchte kunstenaars als schilder Emile Claus, violist Eugène Ysaÿe en schrijver-dichter Emile Verhaeren.
(28) Vandervorst Kris (red.) *Mission Dhuicque*. *Het Verwoeste gewest 1915-1918 en 2015*, Van de Wiele, Brugge, 1985 (1) en 2015(2)
Devlieger Luc, in : *Stille Getuigen 14-18*. Provincie West-Vlaanderen, 1964, p.60 v.v.
(29) De Baere Piet en English Co, Tentoonstellingscatalogus *Joe's Kunst*, Lannoo, 2008, p.89-92. / Vandeweyer Luc, *Joe English 1914-1918*, Museum aan de IJzer, 2008, p.103 -114.
(30) Belpaire M., *De vier wonderjaren*, 1920, p.19.
(31) *Vlaanderen*, sept.-okt 1985, themanummer over Joe English, p.12/214. Reeds in Nieuwsbrief nr. 18 publiceerden wij een afbeelding van het schilderij. Hier kaderen wij het in de biografische context van Joe's werk voor de Artistieke afdeling.
(32) Debaeke Siegfried, *Oud IJzer*. De Klaproos, Brugge, 2013.
(33) Archief fam. English, Diksmuide, briefje van Joe aan Rosa Van Can, juli 1918 (?)
(34) *Stille Getuigen 14-18*, a.w., p.51-54.
(35) Smets Sandrine, *Kunst aan het Front*. In: *14-18 Dit is onze geschiedenis*, 2014, legermuseum Brussel, p.161-171.
(36) De Munck Luc, a.w., p.12
(37) Filliaert Luc, a.w., p.109
(38) De Baere Paul C., *Joe English*. *Leven, kunst en betekenis*. Masterscriptie RUG, 1974, D II oeuvrecatalogus.
(39) Vauterin Jeanne, *Joe English, de artistieke erfenis van een kunstschilder en frontsoldaat*. Een receptie-historisch onderzoek naar de manier waarop een veelzijdig oeuvre door de context van de oorlogsjaren beïnvloed werd. U.G., 2015-2016.
(40) *Stille Getuigen 14-18*, a.w., p.49

Appelmarkt, Veurne, foto Dhuicque /

olieverf op doek, 1917-18 Joe E. (privé bezit)

Hedendaagse waardering voor de oorlogsschilders.

In 1964 organiseerde de Provinciale Raad van West-Vlaanderen n.a.v. 50 jaar uitbreken van WO I, de eerste wetenschappelijk onderbouwde tentoonstelling *"Stille getuigen 1914-1918"* in Veurne, Nieuwpoort, Diksmuide, Ieper, Brugge en Antwerpen. Het werd een reconstructie door de culturele dienst van wat men noemde "het kunst- en geestesleven aan het IJzerfront", met o.a. een eerbetoon aan Joe English en Samuel De Vriendt. **Gaby Gyselen** schreef toen: *"Wanneer men echter het werk van de kunstenaars aan de IJzer poogt te situeren in een breder, laat ons zeggen West-Europees perspectief van dat moment, wordt men algauw genoopt tot bescheidenheid. Voorzeker mag het oeuvre van Joe English, Alfred Bastien, Medard Maertens, Achiel Van Sassenbrouck en anderen om zijn intrinsieke kwaliteiten geprezen worden."(*34)

Vandaag nog eens vijftig jaar later moet deze waardering geactualiseerd worden.
Sandrine Smets (35): *"De officiële oorlogskunstenaars wilden niet alleen documenteren, maar ook een boodschap overbrengen. Getuigen, herdenken en aanklagen. Wie de artistieke productie tijdens de Grote oorlog wil bestuderen moet daar rekening mee houden."*
Luc De Munck (36): drukt zijn ontgoocheling uit over het niet voortzetten na WO I van het werk: *"Meteen na de oorlog werd zowel de Section artistique als Kunst aan den IJzer ontbonden. In maart 1919 lanceerde Marie Elisabeth Belpaire bij de koningin het voorstel om beide organisaties – evenals het Symfonisch orkest en het fronttheater van het Belgisch leger- samen te smelten in een organisatie, onder bescherming van de koningin. Over dit voorstel werd verder niets meer vernomen, het was niet meteen realistisch…"*
Luc Filliaert (37) verwoordt poëtisch de geest van deze frontkunst:
"Onvermoeibaar werd de chaos van een verwrongen tijdskader de inspiratiebron van tientallen kunstenaars. Geschoolde vakmensen, opgeleid in de betere Belgische Academiën, en vergeten piotten die in hun ondraaglijke rustmomenten het potlood verkozen boven de eenzaamheid van de nuttoloosheid. Toen de strijd verademde, namen ze allen deel aan een artistiek experiment. Een letterlijk gevecht met de geschiedenis. Een schilderkunstig antwoord op de gruwel van diezelfde geschiedenis. Geen aanklacht, enkel een antwoord, een wederwoord met argumenten vol kleur en compositie. Kunst om te herinneren, kunst om te koesteren, kunst om nooit te vergeten."

Kunstkaarten bestellen

Ondergetekende : naam, voornaam, adres en handtekening.

…….

…….

❒ Bestelt hierbij …… reeks(en) 7 kunstkaarten (K 1 tot 7) = 14€ per reeks
❒ Bestelt hierbij …… reeks(en) 4 postkaarten (P 1 tot 4) = 8€ per reeks

(2 € per kaart) verzendingskosten inclusief vanaf minimum bestelling van 1 reeks

En schrijft € ……. over op rekening 121-0405563-84 van de vzw Joe English, kunstschilder,

met vermelding: …… ex. kunstkaarten J.E.

Joe English